

03/05/2007

Tanık olmak artık acı vermemeli**NAZİRE AKBULUT (*)**

Toplum hayatında hemen hemen her ortamda bizim dışımızda başkalarının 'hatalı' gördüğümüz davranışlarına tanık oluruz da, bunu çeşitli nedenlerle ifade edemeyiz. Bir çocuğun eğitiminde, bir meslektaşın işini yap(amay)ışından, bir kadının şiddete uğramasında, bir yöneticinin uygulamalarında, kitle psikolojisinin bireylerdeki olumsuz etkisinde veya iktidarların tahakkümlerinde kimi zaman psikolojik nedenlerle, kimi zaman toplumsal çekincelerle susarız. Birey olarak durumdan değişiklik yapamadığınız için, bazen belli bir bilgiye sahip olmamayı, bazı durumlara karşı hassas olmamayı tercih ederiz.

BİR TAKVİM HİKÂYESİ

İnsan ilişkilerinde yüzyıllarca aslında büyük değişiklikler olmadığını Devlet İçin En Büyük Tehlike, Totemdeki Fare adlı, Alman dilinde 18. yüzyılda yazılmış beş paragraflık takvim hikâyesi anlatmaktadır. Devlet için tasalanan bir prensi, çaresiz tanık durumunda kalan ve verdiği parabel (iç içe kurgulanan ilişkili öyküler) örneği ile bilge biri olduğu anlaşılan vezirlerinden biri aydınlatır:

Hoang-Kong, vezirlerinden Koang-Ço-ang'a bir devlet için korkulması gereken en büyük şeyin ne olduğunu sorar. Koang-Çoang: "Prensim, naçizane fikrimi alırsanız, totemdeki fareden daha tehlikeli bir şey yoktur" der.

Hoang-Kong bu benzetmeyi anlayamaz; bunun üzerine Koang-Çoang mecazi anlamda söylediğini açıklamaya çalışır.

"Prensim, bildiğiniz gibi pek çok bölgeye alanın ruhu için totemler dikilmeye çalışılır; bu ahşap heykellerin içi boş, dışı boyalıdır. Bunlardan birine bir fare yerleşir ve kimse onu oradan nasıl çıkaracağını bilemez. Kaçtırmak için ateş kullanmaya, heykelin ahşabını tutuşturur korkusuyla, kimse cesaret edemez. Totemi suya batırmayı da, boyalarının akmasından korktukları için, cesaret edemezler. Ve böylece toteme gösterilen saygı, fareyi de saklar, korur."

"Peki, devletteki fareler kimlerdir?", diye sorar Hoang-Kong. "Onlar", der vezir, "ne kârı ne de erdemi olan, ancak yine de prensin

lütuflarından faydalanan insanlardır. Her şeyi mahvederler; görür ve esef edersiniz; ancak nasıl müdahale edeceğinizi, nasıl bertaraf edeceğinizi bilemezsiniz. İşte onlar totemdeki farelerdir." Johann Gottfried Her-der'den (1744-1803; çev. NA)

Herder, 30 Yıl Savaşları sonrası (1618-48) yüzlerce beyliğe parçalanmış ve sadece adı kalmış olan Alman Milletinin Kutsal Roma İmparatorluğu'nda küçük beylikler içindeki entrikalara karşı başka çıkar yolu olmayan bu teslimiyetçi görüşü dile getirmiştir. Hukuk devleti kimliğini almış günümüz devletlerinde artık bu entrikalara dur denilmektedir. Yazımın giriş bölümünde sıraladığım toplumsal yaşamdaki yanlışların tümüne her defasında bir öğretmen, bir güvenlik gücü, bir hakim edası ile müdahil olamayabiliriz. Rahmetli İsmet İnönü'nün, "Bir ülkede namuslular da, namussuzlar kadar cesur olmadıkça, o ülke kurtulamaz" dediği kadar da müdahil olmak her zaman kolay değildir. Çünkü namusluların -namussuzlarda olmayan-kaybedeceği değerler bütünü vardır.

Ancak birey haklarının ön plana geçtiği toplumlarda, hem bireysel haklarımızı, hem de dünyayı birlikte paylaştığımız birey ve bireylerin haklarını savunma yolları bulunmaktadır. Birey olarak kazanımlarımız sivil toplum kuruluşları şeklindeki örgütlü kaza-nımlarla kıyaslanamaz, ancak küçümsenemez de. Bunun içindir ki, gelişen teknolojinin olumlu yönlerinden biri sayesinde, bilmediğimiz bir ülkede, bilmediğimiz bir kadının taşınarak cezalandırılmasını duyup engelleme hakkını kendimizde görebiliyoruz. Bunun içindir ki Yakındoğu'daki keyfi egemenlik gösterilerine tepki koyabiliyoruz.

TEPKİ KOYMAK

Gücümüzü hissettirebildiğimiz kadar etkiliyiz. Ülkemiz dışındaki haksızlıklara karşı, sonuç getirip getirmeyeceğini düşünmeden nasıl tavır koyuyorsak, ülkemizdeki toplum huzurunu bozan davranışlara da -çalışma huzurunu bozan tayin ve atamalara, kazanılan hakların geri alınmaması için, ülkemizin doğal güzelliklerinin nükleer santral yapımları ile yok edilmemesi için, bireyin topluma geri kazanımını engelleyen E tipi cezaevlerine karşı ve birlikte yaşamasını öğrenmiş farklı dil, din ve etnik kimliğe sahip insanları cephelere ayıracak bombalamalara ve linç kültürüne karşı- hukuk çerçevesinde tepkimizi koymalıyız. Aksaklıklar olsa da gerek bireysel mücadele sonucu, gerekse meslek veya sivil toplum örgütleri içindeki mücadelemiz sonucu tanık olmanın ezikliğini yaşamak zorunda kalmayabiliriz. Yeter ki bireysel çıkarlarımızı önceliklerimiz olarak ilan etmeyelim. Yeter ki bu uğurda çabalayanları haksız yere damgalamayalım, damgalanmalarına izin vermeyelim.

(*) Prof. Dr., Çukurova Üniversitesi

««Geri Dön | Başa Dön

Halkın Gazetesi Birgün © 2006 Tüm Hakları Saklıdır.
Sitedeki Yazılar Kaynak Gösterilerek Kullanılabilir